

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПУБЛІЧНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ»

Укладач програми навчальної дисципліни професор кафедри публічного управління та адміністрування, к. е. н., доцент, Дорофєєв О.В.

Програма навчальної дисципліни складена відповідно до освітньо-професійної програми Місцеве самоврядування спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є загальні закономірності та особливості інтеграції України до європейського економічного простору.

Міждисциплінарні зв'язки: вивчення навчальної дисципліни професійної підготовки обов'язкової частини базується на знаннях, отриманих при вивченні навчальних дисциплін «Правознавство» й «Філософія».

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою вивчення навчальної дисципліни є формування системи теоретичних знань та навичок з питань європейської інтеграції, аналізу впливу різних форм співробітництва та членства країн ЄС на розвиток національної економіки.

1.2. Основні завдання навчальної дисципліни – теоретична та практична підготовка здобувачів вищої освіти з питань:

- ознайомитися з особливостями участі в інтеграційних процесах європейських країн і розширення кордонів європейської інтеграції;
- розглянути історичні умови та причини створення інститутів ЄС, еволюції їх форм, цілей, функцій, повноважень, норм і правил діяльності;
- дослідити особливості спільної політики ЄС в різних секторах економіки: промислової, підприємницької, транспортної, енергетичної, сільськогосподарської політики ЄС та політика щодо рибальства;
- розглянути організаційно-комерційні принципи, правила, норми, форми і методи здійснення міжнародного обміну, механізм та інструменти торговельної політики ЄС;
- розглянути основні напрями та внутрішнє забезпечення процесу співробітництва України і Європейського Союзу;
- визначити пріоритети євроінтеграційної політики України та особливості її реалізації.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у здобувачів вищої освіти мають бути сформовані такі компетентності:

загальні:

- здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.
- вміння виявляти, ставити, вирішувати професійні та життєві проблеми на основі етикоестетичних міркувань (мотивів).
- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей

розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, вміння виявляти, формулювати та вирішувати проблеми.

- здатність генерувати нові ідеї (креативність), бути критичним і самокритичним.

фахові:

- здатність до соціальної взаємодії, до співробітництва й розв'язання конфліктів.

- здатність забезпечувати дотримання нормативно-правових та морально-етичних норм поведінки.

- здатність до дослідницької та пошукової діяльності в сфері публічного управління та адміністрування.

- здатність у складі робочої групи проводити прикладні дослідження в сфері публічного управління та адміністрування..

1.4. Програмні результати навчання:

- використовувати базові знання з історичних, культурних, політичних, соціальних, економічних засад розвитку суспільства.

- знати структуру та особливості функціонування сфери публічного управління та адміністрування.

- знати стандарти, принципи та норми діяльності у сфері публічного управління та адміністрування.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 150 годин – 5 кредитів ЄКТС.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Процес європейської інтеграції та його витoki

Суть, форми і стадії економічної інтеграції. Етапи розвитку економічної інтеграції: зона вільної торгівлі, митний союз, спільний ринок, економічний союз, економічний і валютний союз. Чинники європейської інтеграції.

Основні етапи створення і розвитку ЄС. Основні етапи розвитку європейської інтеграції. Основні реформи. Етапи розширення ЄС. Першочергові цілі й завдання Співтовариства. Основні види діяльності Співтовариства. Розвиток «свобод» в ЄЕС-ЄС. Перша, друга й третя колони процесу інтеграції.

Заходи щодо покращення функціонування Європейського внутрішнього ринку. Три послідовних етапи просування до Європейського валютного союзу.

Тема 2. Органи та інститути Європейського Союзу

Європейські інституції: Європейська Комісія, Економічний і соціальний комітет, Комітет регіонів, Рада міністрів ЄС, Європейський Парламент, Європейський суд, Європейська рада, інші органи ЄС.

Процес ухвалення рішень у Європейському Союзі. Ініціатива ухвалення рішення. Детальні обговорення. Узгоджувальний комітет. Умови більш тісної

співпраці між державами-членами ЄС.

Бюджет ЄС. Принципи бюджету ЄС. Статті доходів та статті видатків бюджету ЄС. Етапи формування та ухвалення бюджету.

Тема 3. Політика Європейського Союзу в різних секторах економіки

Промислова та підприємницька політики. Концепція спільної політики. Політика щодо малих і середніх підприємств.

Політика щодо досліджень і технологій. Базові принципи політики ЄС в науково-технічній сфері. Критерії Райзенхубера. Європейський науковий простір. Сучасна політика ЄС у сфері науки і техніки.

Інноваційна політика ЄС. Пріоритети інноваційної політики. Програми стимулювання інноваційної діяльності.

Енергетична політика. Історія формування спільної енергетичної політики ЄС. Основні завдання у сфері енергетичної політики. Основні засади спільної політики в галузі енергетики. Зелена книга та інші документи ЄС в галузі енергетики. Сучасна енергетична політика ЄС.

Транспортна політика. Спільна політика щодо внутрішнього транспорту. пріоритетні сфери поліпшення ефективності та конкурентоздатності транспорту Спільноти. Нові цілі для спільної транспортної політики.

Спільна сільськогосподарська політики. Європейська модель сільського господарства. Цілі спільної сільськогосподарської політики.

Політика щодо рибальства. Ринок продуктів рибальства.

Тема 4. Політика Європейського Союзу щодо своїх громадян

Права громадян та їх захист. Інститут громадянства Європейського Союзу. Хартія про основні права. Соціальна політика Спільноти. Шенгенська угода про скасування прикордонного контролю. Європейська соціальна модель. Нововведеннями Лісабонського договору.

Спільна політика щодо захисту прав споживачів. Програма з інформування споживачів. Маркування продукції. Політика в галузі охорони здоров'я та фізичної безпеки споживачів. Загальні вимоги щодо нешкідливості товарів. Головні принципи та процедури щодо безпеки харчових продуктів і законодавства в сфері цін. Політика Спільноти щодо безпеки харчових продуктів. Директива щодо відповідальності за неякісні продукти. Директива щодо дистанційного управління фінансовими операціями. Наслідки некоректного бізнесу.

Тема 5. Горизонтальні політики Європейського Союзу

Спільна регіональна політика. Регіональні (просторові) нерівності як об'єкт регіональної політики. Основна мета спільної регіональної політики ЄС. Основні цілі спільної регіональної політики ЄС. Головні форми регіональної політики. Види «пріоритетних» регіонів і районів.

Соціальна політика. Цілі спільної соціальної політики ЄС. Хартія основних прав робітників Спільноти. Спільна політика щодо зайнятості. Спільні політики щодо освіти та навчання. Спільна політика щодо поліпшення умов життя та праці.

Податкова політика. Правило фіскального нейтралітету в торгівлі Спільноти. Єдиний фіскальний простір у Європейському Союзі.

Політика щодо конкуренції. Головна мета спільної політики щодо конкуренції. Правила Спільноти, які регулюють державну допомогу, державні підприємства та національні монополії.

Політика стосовно довкілля. Екологічна програма Європейського Союзу. Європейська програма «LIFE» як фінансовий інструмент для навколишнього середовища. Принципи спільної політики стосовно довкілля.

Тема 6. Зовнішня політика Європейського Союзу

Політика ЄС у сфері торгівлі. Принципи спільної торговельної політики. Спільний митний тариф. ГАТТ/СОТ. Особливості зовнішньоторговельної політики Союзу. Система преференційних торговельних угод ЄС.

Політика допомоги з розвитку. Інструменти допомоги з розвитку. Ресурси політики допомоги з розвитку. Фінансова допомога. системи циклічного програмування. Асоціація колишніх колоній і заморських територій. Галузі, де вдаються до співпраці у фінансовій і технічній сферах. Програма надання фінансової й технічної допомоги країнам, що розвиваються, з Південної Америки й Азії. Управління Європейської Спільноти з питань надання гуманітарної допомоги.

Зовнішні відносини та зовнішня політика ЄС. Європейська асоціація вільної торгівлі. Програма «FARE». Європейський банк реконструкції та розвитку. Європейський фонд підготовки та перепідготовки. Програма транс'європейської мобільності студентів університетів («ТЕМПУС»). Європейська політика сусідства. Пакт про стабільність у Південно-Східній Європі. Забезпечення технічної допомоги країнам-членам Співдружності незалежних держав (СНД). Співпраця з Середземноморськими країнами. Стратегія Спільноти щодо країн Азії. США, Канада й країни Латинської Америки як партнери ЄС.

Тема 7. Розширення Європейського Союзу та перспективи вступу до ЄС

Критерії для вступу до ЄС. «Копенгагенські критерії»: політичні, юридичні, економічні. Особливості розширення ЄС на Схід. Інтеграція з ЄС країн Центральної та Східної Європи, а також Кіпр, Мальту і Туреччину.

Україна на шляху європейської інтеграції. «Повернення до Європи». Спільна стратегія ЄС щодо України. Декларації «Україна – ЄАВТ. Етапи просування України до членства в ЄС. Фактори стримування руху України до Європи. Пріоритетні напрями діяльності органів державної влади України.

Перспективи співробітництва України та ЄС. Основні пріоритети співробітництва України та ЄС: адаптація законодавства України до законодавства ЄС, економічна інтеграція і розвиток торговельних відносин між Україною і ЄС, політична консолідація і зміцнення демократії. Адаптація соціальної політики України до стандартів ЄС. Регіональна інтеграція і поглибленням галузевого співробітництва України і ЄС.

Інтеграція України до ЄС через транскордонне співробітництво. Програма Транскордонного Співробітництва. Транскордонне співробітництво в Україні. Джерела фінансування транскордонного співробітництва України. Європейський Інструмент Добросусідства та Партнерства (ENPI).

3. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Андросова Т.В., Янчев А.В., Козуб В.О. Європейська інтеграція : навчально-методичний посібник. Харків : ХДУХТ, 2012. 202 с.
2. Буряк П.Ю., Гупало О.Г. Європейська інтеграція і глобальні проблеми сучасності : навчальний посібник. Київ : «Хай-Тек Прес», 2008. 352 с.
3. Європейська інтеграція : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів та слухачів магістерської підготовки за напрямом «Державне управління» / кол. авт. ; за заг. ред. проф. І.А. Грицяка та Д.І.Дзвінчука. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2013. 464 с.
4. Європейський Союз: політика, економіка, право : навчальний посібник / за ред. Н.В. Антонюк, М.М. Микієвича. Львів, 2005. 532 с.
5. Задорожний Г.В., Козуб В.О. Європейська інтеграційна політика : конспект лекцій. Харків : ХДУХТ, 2010. 161 с.
6. Мусис Ніколас. Усе про спільні політики Європейського Союзу / пер. з англ. Київ : «К.І.С.», 2008. 466 с.
7. Корнієнко В.О. Україна в Європі і світі : навчальний посібник. Вінниця : ВНТУ, 2017. 147 с.

Допоміжні

1. Гоці Сандро. Урядування в об'єднаній Європі / пер. з італ. Київ : «К.І.С.», 2003. 286 с.
2. Гречаний С. Україна та Європейська інтеграція, «Євроклуб». Львів, 2002. 48 с.
3. Грицяк І.А. Право та інститути Європейського Союзу : навчальний посібник. Київ : «К.І.С.», 2006. 300 с.
4. Губський Б.В. Євроатлантична інтеграція України. Київ : Логос, 2003. 328 с.
5. Європейська інтеграція та Україна : навчальний посібник / керівник проекту д-р Герд Шиманський-Гайєр. Київ : 2002. 480 с.
6. Карбау Роберт. Міжнародна економіка / пер. з англ. Романа Косодія. Суми : ВАТ «Сумська обласна друкарня», в-во «Козацький вал», 2004. 652 с.
7. Кернз В. Вступ до права Європейського Союзу : навчальний посібник. / пер. з англ. В.С. Ісаковича. Київ : Знання, КОО, 2002. 381 с.
8. Контурова С.М. Головні чинники і наслідки розвитку економіки України в умовах глобалізації. *Актуальні проблеми економіки*. 2006. № 12. С. 91-97.
9. Копійка В., Шинкаренко Т. Європейський Союз: заснування і етапи становлення : навчальний посібник. Київ : ВД «Ін Юре», 2001. 448 с.
10. Кубів О., Трохимчук С. Європейський Союз як феномен міждержавної економічної і політичної інтеграції. Львів, 2000. 132 с.
11. Лук'яненко Д.Г. Економічна інтеграція і глобальні проблеми сучасності : навчальний посібник. Київ : КНЕУ, 2005. 204 с.
12. Микієвич М.М. Інституційне право Європейського Союзу у сфері зовнішньої політики і безпеки : монографія. Львів : Вид-во Львів. нац. ун-ту,

2005. 416 с.

13. Міжнародна економіка : навчальний посібник / Ю.Г. Козак та ін. Київ : Центр навчальної літератури, 2004. 672 с.

14. Міжнародна економіка : навчальний посібник / під заг. редакцією О.Г. Гупала. Київ : «Хай-Тек Прес», 2007. 368 с.

15. Міжнародна економіка : підручник / А.П. Румянцев та ін. ; за ред. А.П. Румянцева. Київ : Знання, 2006. 479 с.

16. Міжнародне право : навчальний посібник / за ред. М.В. Буроменського. Київ: Юрінком Інтер, 2005. 336 с.

17. Муравйов В.І. Правові засади регулювання економічних відносин Європейського Союзу з третіми країнами (теорія і практика). Київ : Академ-Прес, 2002. 425 с.

18. Передрій О.С. Міжнародні економічні відносини : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 274 с.

19. Політика європейської інтеграції : навчальний посібник / під ред. В.Г. Воронкової. Київ : Професіонал, 2007. 314 с.

20. Проді Романо. Задум об'єднаної Європи / пер. з італ. Київ : «К.І.С.», 2002. 140 с.

21. Свобода П. Вступ до європейського права / пер. з чеської О. Андрійчука. Київ : «К.І.С.», 2006. 280 с.

22. Семенов Г.А., Панкова М.О., Семенов А.Г. Міжнародні економічні відносини: аналіз стану, реалії і проблеми : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 232с.

23. Стратегія економічного розвитку в умовах глобалізації : монографія / за ред. проф. Д.Г. Лук'яненка. Київ : КНЕУ, 2001. 538 с.

24. Стратегія розвитку України: теорія і практика. Київ : НІСД, 2002. 265 с.

25. Україна на шляху до Європи / за ред. Л. Хоффманна, Ф. Мьоллерс. Київ : Фенікс, 2001. 344 с.

26. Шубравська О. Ризики сталого розвитку АПК України в умовах глобалізації. *Економіка України*. 2007. № 2. С. 62-68.

27. Яковук І., Трагнюк Л., Медляєв В. Азбука європейської інтеграції : навчально-методичний посібник. Харків : «Апекс+», 2006. 168 с.

Інформаційні ресурси

1. Європейська та євроатлантична інтеграція. Transition Book 2019. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/17-presentation-2019/8.2019/transition-book-final-stisnuto.pdf> (дата звернення 19.08.2019).

2. Звіти про виконання угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/zvity-pro-vykonannia-uhody-pro-asotsiatsiiu> (дата звернення 21.08.2019).

3. Оцінка досягнення цілей угоди про асоціацію між Україною та ЄС. URL: https://eu-ua.kmu.gov.ua/sites/default/files/inline/files/review_of_achievement_of_euua_objectives_ukr_0.pdf (дата звернення 21.08.2019).

4. Україна – Європа : євроінтеграційний портал. URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/> (дата звернення 21.08.2019).

1. Україна-ЄС: шлях до політичної асоціації. Київ : Razumkov centre, 2021. URL: <https://www.kas.de/documents/270026/11405596/2021+UA+Україна-ЄС.+Шлях+до+політичної+асоціації.pdf/f30cee85-454a-6e1e-6b1a-1b4dd1752d89?version=1.1&t=1625822870644> (дата звернення 24.08.2019).